

PADOVSKÁ

NEPLATNOST MANŽELSTVÍ

*R. P. D. Hygino Ragni***Souhrn**

1., 2. Podrobnosti případu – 3., 4. Doktrinální a právní principy manželství »zaměřeného na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí« – 5., 6., 7., 8., 9. Současný učitelský úřad Církve ve vztahu k manželství – 10., 11. Dokazování vyloučení dobra potomstva s ohledem na jurisprudenci Roty – 12. Některé poznámky k námitkám Ochránce svazku – 13., 14. Výpovědi stran sporu, z nichž výpovědi žalující ženy, vyznačující se upřímností a věrohodností a prosté veškerého významného rozporu, je třeba bezpochyby dát přednost před výpovědí nežalujícího, prodchnutou jakousi nevážností a rozporou – 15. Svědkové, především přímí a v současnosti mimo podezření, svorně potvrzují vyloučení, jehož se dopustila simulující žalující žena – 16., 17. Prokázání příčiny simulace, vyplývající z určitých vnitřních pohnutek žalující strany, potvrzená svědky – 18. Rozhodnutí pro neplatnost

Rozhodnutí ze dne 4. července 1995

1. Strany sporu, Eva a Alvaro – děvče tehdy mělo necelých osmadvacet let, mladíkovi již bylo osmadvacet let – uzavřely manželství dne 30. srpna 1980² v kostele diecéze Padova.

Snoubenci se znali již přibližně tři roky před svatbou. »Když jsem poznala Alvara – uvádí žalobkyně – tvořili mou rodinu tatínek, již v důchodě... maminka, žena v domácnosti, a moje sestra, o tři roky mladší než já, toho času zasnoubená...«

V době svatby oba již pracovali, a to žena v »úřednické profesi«, poté co studovala »dva roky učitelský ústav«, jak uvádí sama Eva, která dodává: »pak jsem udělala kurz „módního návrhářství“; poté kurz sekretářky a jazykové kurzy, ovšem bez diplomu... Byla jsem zaměstnána na různých místech, mezi

nimi u „U. I. S.p.A“, která se zabývá autoelektronikou«; muž, »povoláním učitel«, jakožto syn otce s titulem »Ředitel U. T.« vystudoval »v listopadu 1976 astronomii« a pracoval jako učitel na veřejných školách.

Nežalující, bezdětný, se odebral, podle Eviných slov, do »činžovního domu«, »kde od svatby« spolu manželé stále bydleli až do faktického konečného odloučení, k němuž došlo dne 21. června 1986 (tedy sedm měsíců po smrti tchána žalobkyně [dne 11. listopadu 1985]). Eva svého manžela opustila »z důvodu obtížné situace způsobené matčinou přítomností«, jak uvádí sama žalobkyně, »po smrti Alvarova tatínka jsme začali bydlet s mou tchyní«. Odloučení bylo potvrzeno rozhodnutím civilního soudu ze dne 10. dubna 1987.

Dne 3. května 1988 podala Eva žalobu na

nulitu svého manželství z důvodu vyloučení dobra potomstva ze své strany.

Žaloba byla přijata u Regionálního soudu v Triventu, 30. dubna téhož roku byl stanoven předmět sporu: »Zda se jedná o nulitu daného manželství z důvodu vyloučení dobra potomstva ze strany ženy«; poté nežalující prohlásil, že žalobu přijímá.

Po výslechu stran sporu a jedenácti svědků bylo vydáno odmítavé rozhodnutí v první instanci dne 27. března 1990.

2. Na základě odvolání žalobkyně dospěl případ k Apoštolskému tribunálu Římské rotty, kde byl formulován předmět sporu ke dni 26. února 1991 takto: *Zda se v daném případě jedná o nulitní manželství.*

V přítomnosti právního zástupce a po dokončení dodatečného šetření nyní hodlají Otcové tribunálu vynést své definitivní rozhodnutí druhé instance.

3. – Po právní stránce. – Na základě kán. 1055, § 1 »Manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejnuitnější společenství celého života, zaměřené svou přirozenou povahou na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost« může být nulita manželského svazku žalována »pro vyloučení potomstva« pouze tehdy, když tak nupturient učiní vědomým a pozitivním úkolem vůle. Toto zvláštní vyloučení předpokládá, že ten, kdo takto předstírá uzavření manželství, si je jasně vědom toho, co je stanoveno v kán. 1096, tj.: »manželství je trvalé společenství mezi mužem a ženou, zaměřené k potomstvu, které vzniká na základě nějaké sexuální součinnosti« (§ 1).

4. Aby tedy společenství mezi mužem a ženou bylo pokládáno za trvalé, musí ve skutečnosti manželství naprosto neoddělitelně sou-

viset s manželskou láskou. Proto »manželství a manželská láska – jak učí pastorální konstituce *Gaudium et spes* – jsou zaměřeny svou povahou k plození a výchově potomstva. Děti jsou jistě nejvzácnější dar manželství a svým rodičům přinášejí velmi mnoho dobrého« (čl. 50).

Proto také o rysech a zvláštěnostech manželské lásky učí encyklika Pavla VI. *Humanae vitae*: »Je to především láska zcela lidská«, tj. »smyslová i duchovní«; – »jde o úplnou lásku«, tj. »o onu zvláštní formu osobního přátelství, kde manželé velkodušně všechno sdílejí, nepřipouštějí nespravedlivé výjimky a neusilují jen o vlastní pohodlí«; – »[láska] je manželská, věrná a zcela výlučná, a to až do konce života«; – »tato láska je také plodná, jelikož není zcela obsažena pouze ve společenství manželů, ale také se snaží pokračovat a probouzet nové životy« (srv. čl. 9, průběžně), přičemž neopomíná upozornit: »V úkolu sdělování života jim tedy není dáno na vůli postupovat podle vlastního zdání, jako by mohli autonomním způsobem určit mravně dovolené cesty. Mají se v ujednání řídit tvůrčím úmyslem Boha, vyjádřeném samotnou povahou manželství a jeho projevů a vyjadřovaným stálým učením Církve.« (čl. 10)

Také apoštolská exhortace Jana Pavla II. *Familiaris consortio* vychází vstříc křesťanskému svědomí a odpovědnosti snoubence v následujících doktrinálních vysvětleních, které mají duchovní pastýři použít v katechetické přípravě na manželství: »Bůh stvořil člověka ke svému obrazu a podobě: láskou jej povolal k bytí a zároveň jej povolal k lásce. Bůh je láska a sám v sobě žije tajemství společenství osob v lásce. Bůh stvořil lidstvo ke svému obrazu a neustále je udržuje v bytí a vepsal tak do lidství muže i ženy povolání,

a tedy i schopnost a zodpovědnost za lásku a společenství. Láska je tudíž základní a vrozené povolání každé lidské bytosti. Nakolik je vtěleným duchem, totiž duší, která se vyjadřuje svým tělem, a nakolik je tělo formováno nesmrtelným duchem, je člověk povolán k lásce ve své jednotné celistvosti. Láska zahrnuje i lidské tělo a tělo je účastno lásky duchovní...

Tato celistvost, vyžadovaná v manželské lásce, odpovídá i požadavkům zodpovědné plodnosti, která – coby schopnost zrodit lidskou bytost – překonává svou přirozeností čistě biologický řád a zahrnuje celé množství osobních hodnot, pro jejichž harmonický růst je nezbytné trvalé a společné přispění obou rodičů.« (čl. 11)

Tato exhortace také na základě jednou předložených doktrinálních principů uvádí: »Společenství lásky mezi Bohem a lidmi... nachází své výjimečné vyjádření v manželské smlouvě, která vzniká mezi mužem a ženou« (čl. 12) a »společenství mezi Bohem a lidmi nachází své konečné naplnění v Ježíši Kristu, Snoubenci, který miluje a vydává se jako Spasitel lidstva... jako dar lásky, který poskytuje lidstvu Boží Slovo přijetím lidské přirozenosti, a v oběti, kterou Ježíš Kristus přinesl sám v sobě na kříži za svou Snoubenku, za Církev. V této oběti se zcela odhaluje plán, který Bůh vtiskl do lidství muže a ženy již od stvoření; manželství pokřtěných se tak stává reálným symbolem nové a věčné Smlouvy, stvrzené v Kristově krvi. Duch, kterého Pán vylévá, dává nové srdce a činí muže a ženu schopnými milovat se, jako Kristus miloval nás.«

Papežův výklad dále pokračuje: »Církev slavnostně prohlásila a prohlašuje, že manželství pokřtěných je jednou ze sedmi svátostí Nové smlouvy« a »prostřednictvím křtu

jsou muž a žena definitivně včleněni do Nové a Věčné Smlouvy, do Svatební smlouvy Krista s Církví. A ve smyslu tohoto nezníitelného včlenění je intimní společenství života a manželské lásky, ustanovené Stvořitelem, pozdvižováno a povznášeno do Kristovy snoubenecké lásky, podepíráno a obohacováno jeho vykupitelskou mocí.« Proto »jako každá ze sedmi svátostí, také manželství je reálným symbolem události spásy, ovšem svým vlastním způsobem«, jelikož »manželé mají účast jakožto manželé, ve dvou, jako pár, takže první a bezprostřední účinek manželství (předmět a svátost) není samotná nadpřirozená milost, nýbrž křesťanský manželský svazek, typicky křesťanské společenství dvou... A obsah této účasti na Kristově životě je také specifický: manželská láska s sebou nese celistvost, do níž vstupují všechny složky osobnosti – touha těla a instinktu, síla citu a vznětu, přispění ducha a vůle; míří k hluboce osobní jednotě, která vzhledem ke spojení v jednom těle vede k tomu, že není než jedno jediné srdce a jedna jediná duše; to vyžaduje nerozlučnost a věrnost vzájemného definitivního darování a otevírá se plodnosti (srv. *Humanae vitae*, čl. 9)...«

»Podle Božího plánu je manželství základem širšího společenství rodiny, jelikož samotná instituce manželství a manželská láska jsou určeny ke stvoření a výchově potomstva, v němž nacházejí svůj vrchol (*ibid.*, čl. 13 a 14).«

5. Avšak ti, kteří, ačkoli jsou pokřtěni, postupem času opustili zásady a životní styl křesťanské víry a vydali se na cestu »porušenosti myšlenky a zkušenosti svobody, pojímané nikoli jako schopnost uskutečnit pravdu Božího plánu s manželstvím a rodinou, nýbrž jako autonomní sílu pro utvrzení – nezřídka

na úkor jiných – vlastního sobeckého pohodlí« nebo »v bohatších zemích... přehnaného pohodlí a konzumní mentality, paradoxně spojené s určitou úzkostí a nejistou budoucností«, přistupují k oltáři a jeví – vzrušení nebo obtížení – vážné příznaky »znepokojivé degradace určitých základních hodnot – mylné teoretické i praktické pojetí vzájemné nezávislosti manželů – vážnou nejasnost ve vztahu k autoritě mezi rodiči a dětmi – konkrétní obtíž, kterou rodina často zakouší v předávání hodnot – rostoucí počet rozvodů – morová rána potratu – nástup skutečné kontraktivní mentality ve vlastním slova smyslu« (*Familiaris consortio*, čl. 6 průběžně).

Z těchto vážných příznaků koncilní otcové vyvozují:

- a) »rozšíření rozvodů a požadavků o nový svazek ze strany týchž věřících«,
- b) »přijetí čistě civilního manželství v rozporu s povoláním pokřtěných k „manželství v Pánu“«,
- c) »slavení svátostného manželství bez živé víry, ale z jiných důvodů«,
- d) »odmítnutí morálních norem, které řídí a podporují křesťanské prožívání manželské sexuality« (apoštolská exhortace *Familiaris consortio*, čl. 7).

6. Podle vědeckého výzkumu (v současnosti nazývaného „statistika“) stále narůstající počet manželských kauz ve věci vyloučení dobra potomstva podle přesné analýzy od dob platnosti stávajícího Kodexu prokazuje, že noví snoubenci jsou vzdělanější, co se týče principů křesťanské nauky o podstatných cílech svátosti manželství, totiž ohledně dobra manželů a dobra potomstva, jakožto podstatných vlastnostech manželské smlouvy, sami však, stávající se subjekty částečné simulace v oblasti vyloučení dobra potomstva, do-

spívají k »tzv. příčině simulace (totiž vyloučení potomstva)« a prokazují, že se tak děje na základě špatného pochopení dobra manželů ve všech jeho aspektech (duchovních, etických a biologických jakožto prvcích utvářejících lidskou přirozenost každého jednotlivého manžela), majících vztah k realitě těla či duše osoby stvořené Bohem.

7. Podle bedlivého uvážení všech náležitostí [je třeba říci], že právo na zplození potomstva i právo na úkony manželské lásky, jimiž se manželé nejnaterněji spojují, tedy tato dvě práva se na základě božského ustanovení spojují nerozdělitelným poutem a jsou přítomna a nacházejí se ve struktuře každého manželského aktu (srv. encyklika *Humanae vitae* ze dne 25. července 1968, AAS, svazek LV, str. 488nn., č. 12). Přesto však se občas stává, že se nupturient svévolně odvažuje oddělit jedno z těchto práv od druhého, čímž při simulaci dochází pro toto dichotomické rozlišení k rozpolcení jednoty oněch dvou práv, jednoty, jak ji Stvořitel vložil do lidské přirozenosti.

Porušit toto spojení či jednotu dvou práv ze strany lidského stvoření znamená spáchat týž pokus o simulaci, jako by bylo záměrem vést útok proti jednotě a nerozlučnosti manželství, kteréžto vlastnosti vyplývají z božských ustanovení »muž a žena budou dva v jednom těle« a »co Bůh spojil, ať člověk nerozlučuje«.

8. Platný manželský souhlas je takový, který je legitimně vyjádřen mezi svéprávnými osobami pozitivním úkonem vůle, jímž se jak muž, tak žena neodvolatelnou smlouvou sobě navzájem odevzdávají a přijímají se k ustavení manželství (srv. kán. 1057, §§ 1–2).

Tudíž pro vznik platného manželství musí být v mysli nupturienta v okamžiku vyjádře-

ní souhlasu pojmáno dobro manželů a dobro potomstva po celou dobu trvání manželského soužití jako jeden jediný nerozdílný celek podle práva božského i přirozeného a podle výše vyložené křesťanské nauky.

Tak učí koncilní konstituce *Gaudium et spes*: »Lidským úkonem... se manželé vzájemně sobě dávají a přijímají... z ohledu na dobro manželů, potomstva i společnosti... což má vše nesmírnou důležitost pro pokračování lidského rodu, pro rozvoj osobnosti jednotlivých členů rodiny a jejich věčný úděl, pro důstojnost, stálost, pokoj a blaho této rodiny a celé lidské společnosti,« a »svou přirozenou povahou jsou samotná instituce manželství a manželská láska zaměřeny k plození a výchově dětí, což je jakoby jejich vrchol a koruna« (č. 48).

Tudíž »závazek učinit zadost manželské povinnosti podle partnerova přání se utváří již od počátku manželství se stejnou stálostí a trvalostí jako další závazek, totiž spolupracovat na utváření manželského života odpovídajícího důstojnosti [lidské] osoby« (srv. Sebott, R.; Marucci, C.: *Nové manželské právo církve*, Neapol, str. 133).

Kánon 1096 totiž pečlivě a příhodně vysvětluje: »Ke vzniku manželského souhlasu je nutné, aby uzavírající strany alespoň věděly, že manželství je trvalé společenství mezi mužem a ženou, zaměřené k potomstvu, které vzniká na základě nějaké sexuální součinnosti. Znalost tohoto se po pubertě předpokládá.« (Kánon 1096, §§ 1–2)

Z toho všeho lze s výše uvedenými autory vyvodit: »k minimální znalosti vyžadované pro uzavření platného manželství náleží:

- 1) fakt, že manželství je možné jedině mezi dvěma osobami různého pohlaví;
- 2) fakt, že manželství nemůže být uzavře-

no jen na určitý čas nebo takovým způsobem, který by umožňoval posléze odvolat daný souhlas, nýbrž je naopak na celý život;

3) to, že manželství jakožto instituce je zaměřena na tělesné plození, tudíž každé manželství zahrnuje právo a povinnost na úkony, které jsou samy o sobě příčinou plození;

4) že potomstvo je plodem sexuální součinnosti muže a ženy« (op. cit., str. 134); pro tuto součinnost se vyžaduje »znalost toho, že spojení, o němž se hovoří s ohledem na plození, nastává prostřednictvím pohlavních orgánů« (*ibid.*).

Toto trvalé spojení mezi mužem a ženou zaměřené na potomstvo, tj. vzájemné darování mezi samotnými nupturienty, tedy souvisí s podstatou manželství a zavádá právo na pohlavní akty zaměřené k plození neboli na pohlavní akty »podle přirozenosti«.

»Toto platí – dodávají zmiňovaní autoři – pro každé manželství, a to i pro to, jež bylo uzavřeno ve věku, v němž není plození možné. Toto právo je cosi výlučného mezi oběma manželi a trvá, jako samotné manželství, až do smrti jednoho z manželů.« (srv. op. cit., str. 143)

9. Oproti tomu na základě těchto podstatných požadavků neuzavírá »platné« manželství:

- a) nupturient, který při vyslovování manželského souhlasu naprosto vylučuje přijetí a odevzdání tělesného spojení s partnerem;
- b) nupturient, který má v úmyslu poskytnout a přijmout toliko právo na sexuální zneužívání nebo se pohlavně stýkat pouze proti přirozenosti;
- c) nupturient, který chce poskytnout právo na styk »na určitou dobu (např. během tzv. „neploдных období ženy“)« nebo chce systematicky zneužívat manželských práv pře-

rušovanou souloží atd. »po všechna plodná období«.

Přesto však »není zneplatňující výhradou, jestliže se snoubenci rozhodnou (bez úmyslu vzít na sebe závazek) odříci se výkonu vlastních manželských práv na určitý čas, nebo i natrvalo (panenské manželství). V každém případě přímé právo na styk a odpovídajícím způsobem povinnost vyhovět právu manžela na základě jeho žádosti nemohou být zcela vyloučeny«.

»V manželství totiž existují období, během nichž požadavek na styk je nepřipustný, tudíž pro druhou stranu ve skutečnosti neexistuje povinnost vyhovět případnému takovému požadavku. To se týká zvláště případu předpokládaného kánony 1152 a 1153 ve věci takzvaného „odloučení od stolu a od lože“, může to však vyplývat také z vykonávání tzv. „zodpovědného rodičovství“ nebo to může být způsobeno vážnou chorobou jednoho z manželů,« uvádějí výše zmínění autoři, kteří pak neopomínají uvést tyto námitky: »V čem pak ovšem spočívá takové trvalé právo? Přesně řečeno v tom, že i během těchto období mají manželé právní schopnost naplnit skutečně manželské akty, tzn. jinak řečeno každý pohlavní akt (ve shodě s přirozeností) by i v tomto období nebyl smilstvem, nýbrž manželským aktem.« (op. cit., str. 143nn.) Proto zavádějí následné rozlišení: »...právo na pohlavní styk ve shodě s přirozeností musí být posuzován ze dvou hledisek: jako právní autorizace k výkonu manželské sexuality a jako akvizice práva na manželskou povinnost. Z obou hledisek je dotyčné právo podstatným prvkem manželství: z druhého úhlu pohledu může být dočasně suspendováno, z prvního pak platí absolutně po celou dobu trvání manželství.« (*ibid.*, str. 144; srv. coram Ragni,

rozsudky ze dnů 8. a 29. listopadu 1988, *ibid.*, svazek LXXX, str. 605 a 702nn)

Tudíž s ohledem na uvedené jasné rozlišení jakákoli simulace nebo vyloučení stran manželství – pouze vyskytuje-li se pozitivně v okamžiku vyjádření manželského souhlasu vysloveného pozitivním úkonem vůle aktuálním nebo virtuálním způsobem v podobě prosté formy nebo podmínky či dohody – činí manželskou dohodu nulitní. Oproti tomu však »posvatební zneužití sexuality jakéhokoli druhu«, které olupuje manželské soužití o dobro potomstva, jakož ani veškeré odmítání manželského práva nebo odpírání povinnosti z jedné nebo druhé strany, momentální jako trvalé – spáchané jak ze závažných, tak z malicherných důvodů – žádným způsobem nečiní již započaté manželství neplatným.

10. Jelikož však vyloučení formou částečné (nebo úplné) simulace lze v užívání manželství nepadně prokázat, je třeba připomenout následující:

a) první složku důkazu je třeba hledat ve zjištění, zda v jednotlivém případě – v rozporu s pozitivním úkonem vůle nupturienta uzavřít manželství – byl v jeho úmyslech přítomen jiný pozitivní úkon vůle vylučující některou podstatnou vlastnost nebo podstatné dobro tohoto manželství; toto vše musí být vyvozeno ze soudní výpovědi simulujícího (a také z předchozí mimosoudní, je-li k dispozici) nebo ze soudního dokladu druhé, nesimulující strany, jakož i z přísežných prohlášení svědků, kteří si byli vědomi onoho vyloučení v době mimo podezření;

b) druhou část důkazu je třeba vyvodit z jasné »příčiny simulace«, a to »příčiny účinné«, tj. příčiny, která pohnula simulujícího ke spáchání dokládaného vyloučení a která byla zakořeněna ve svědomí jedajícího v době

před uzavřením manželství nebo v okamžiku projevu souhlasu – podle filozofického axiomatu »není účinek bez příčiny« v lidském jednání, jakož i v celém stvořeném světě; tuto příčinu je nutné prokázat; z tohoto hlediska je třeba připomenout, že musí explicitně a jednoznačně existovat dvojitá příčina, totiž blízká a vzdálená;

c) třetí, mnohotvárnou složku důkazu pak poskytují předmanželské okolnosti, které ve vztahu k manželství v současnosti vyvstávají z různých zdrojů. Tak se objevují:

1) okolnosti vzešlé z dětství nebo dospívání, se zvláštní pozorností vůči vztahům budoucího simulujícího nupturienta z nejranějšího mládí vůči rodičům, nejbližším, přátelům, představeným, učitelům atd., a to pro jejich mimořádný vliv při výchově či vzdělávání daného subjektu;

2) okolnosti, které jsou vyvolány a vyvstávají s aktuálního mladistvého způsobu jednání, života, chování, obživy, který si nupturient zvolil, s ohledem na jeho vlastní psychické sklony, touhy a vášně, nezřídka postrádající smysl pro morálku nebo hranice volnosti, jak k tomu dochází v současném světě a společnosti, do hloubky zmateném v hodnotových systémech, v důsledku nadužívání alkoholických nápojů nebo návykových látek, z hazardních her nebo zápolení lidově zvaného „sport“, touhy po moci nebo penězích mimo veškeré mravní normy atd.; to vše dnes nemálo mladých lidí, budoucích nupturientů, byť pokřtěných katolíků, prožívá;

3) okolnosti vytvořené moderní občanskou společností, přímo určené pro pobavení mládeže obojího pohlaví, jako např. denní a noční bary, diskotéky, „puby“ atd., spolu s televizními nebo divadelními pořady a soutěžemi pod lidovým názvem »umělecké, kulturní, hudeb-

ní soutěže... módní přehlídky... varieté...« – to vše postupně stále více mění mravy mladé společnosti, kterou coby budoucí manžele činí v oblasti mravů a smýšlení zcela pohan-skou;

4) okolnosti vytvořené politickými nebo ekonomickými silami za účelem přímého podryvání výchovy a vzdělávání ke křesťanské morálce mezi věřícími křesťany se smyšleným cílem ochrany lidstva od nemocí, jako je AIDS, nebo dosažení nejvyššího »demografického« dobra pro každý národ světa v boji proti přílišnému rozmnožování lidského rodu ve vztahu k nedostatku potravin pro všechny lidi – na mylném základě, s podporou obchodu s »antikoncepčními prostředky« a šířením zločinu potratu mezi ženami a vůbec lidstvem jakožto vhodného prostředku proti takřečenému »přelidnění«;

5) konečně pak okolnosti šířené po celém světě úsilím nemála státních představitelů a vědců ve snaze porušit nerozlučitelnost manželského pouta – [úsilím zaměřeným] proti instituci manželství, Bohem Stvořitelem ustanovené a Kristem ke svátostné důstojnosti povýšené, jakož i proti vlastnímu společenství křesťanské rodiny; takto postupně tzv. »nekonfesní« občanské vlády spolu s veřejnými i soukromými sdělovacími prostředky stále prosazují rozvod spolu s teorií tzv. „volné lásky“, jistě tedy ne lásky manželské jako spíše zmenšené, ochuzené a porušené podoby lásky, takže bychom mohli mluvit spíše toliko o smyslové či erotické lásce nebo o pohlavní zvrácenosti;

d) čtvrtá složka důkazu se vyvozuje z okolností vzniku manželství, smýšlení a postojů, s nimiž simulující nupturient manželství uzavíral, a z vnější formy, jíž poskytl manželský souhlas (jako melodie a tón hlasu, výraz tvá-

ře po oddávkách a osobní přístup ke křesťanskému slavení svátosti manželství).

Z toho zjevně vyplývá, že předmanželské a manželské (doprovodné) okolnosti přímo souvisejí s účinnou příčinou, s níž vytvářejí jakousi „neblahou předzvěst“ simulace při slavení manželství.

Proto všechny okolnosti předcházející a doprovázející vznik manželství musí být naprosto odlišeny od okolností posvatebních (tedy manželských a pomanzelských); ty, které vzniku manželství přecházely, měly jakousi souvislost s vůlí simulujícího, kdežto ty následně často vyjadřují stav manželského soužití na základě všeobecných efektů a souhrnně popisují zánik manželství.

e) Z tohoto důvodu okolnosti posvatební toliko odhalují následky nebo účinky (kladné i záporné) započatého manželství. Nemohou tudíž sloužit jako důkazní materiál pro spáchanou simulaci, nejev-li přímou příčinou souvislost s »příčinou simulace«.

11. Co se týče prokazování ve věci vyloučení dobra potomstva, učí naše rotální jurisprudence, že spočívá v odepření veškerého práva na úkony samy o sobě otevřené zplození potomstva. Tato jurisprudence má totiž na paměti rozlišení mezi právem a výkonem práva (neboli užíváním práva) s cílem ujasnit nutnost prokázat, že simulující odmítal nejen výkon práva, nýbrž právo samotné na úkony samy o sobě způsobilé pro zplození potomstva (srv. kánon 1061 § 1).

Proto »jakkoli „odmítnutí plodnosti zbaňuje manželský život jeho ‚nejdražšího daru‘, totiž dítěte“ (Katechismus katolické církve, 1992, čl. 1664, str. 425³), přesto odmítnutí plodnosti činí manželství nulitním pouze natolik, nakolik – jak upozorňuje rozsudek ze dne 29. května 1992 coram Stankiewicz – se

vztahuje k samotnému právu či povinnosti vůči zmiňované manželské plodnosti, nikoli však jde-li toliko o užívání nebo zneužívání tohoto práva či k nenaplňování této povinnosti« (coram Stankiewicz, rozsudek ze dne 29. května 1992, RRDec., svazek LXXXIV, str. 313, č. 15)

12. – In facto. – Pověřený obhájce svazku při N. a. t. začíná svou rozpravu »in facto« těmito slovy: »Souhlasím se soudci první instance, kteří potvrzují zvláštní a zjevnou nestálost a protiřečení; protiřečí si strany sporu, protiřečí si strany se svědky, protiřečí si svědkové navzájem, žalující strana neuvádí totéž v žalobě a výpovědi,« a bezprostředně – aniž by žalující označil za křivopřísežnou nebo protiřečící si – pokračuje: »zdá se, že dostatečně koherentní je toliko nežalující muž, který přesto – byť připouští z velké části to, co žalující vypovídá – přísně vzato to, jak se jeví, vyvrací, když si protiřečí s tím, co se mezi výpověďmi žalující jeví jako méně důležité a závažné«. Otcové tribunálu to mají na paměti a cítí se vázání povinnostmi přesně zvážit a prozkoumat všechna podstatná místa akt této kauzy, k nimž námitky po přísném šetření zahrnují toliko čtyři a půl stránky co do všech důkazních prvků, excerpovaných z akt k souhrnnému přezkoumání.

Soudcové první instance neopomíjejí uvést ve svém rozsudku: »v rozporu s tím, co uvádí nežalující strana, prohlašuje žalobkyně: „jak jsem řekla výše... snoubenec byl obeznámen s mými představami a... sdílel je“... v tomto ohledu má žalobkyně podporu většího počtu svědků«, jakož i stran »nežádoucího vměšování Alvarovy matky do jejich soužití«, k čemuž se také vyslovují: »Také v tomto tvrzení je žalobkyně podpírána výpověďmi svědků« (tj. »ve větším počtu«).

Stejně tak jsou k dispozici jiné úsudky v námitkách (jako např. onen uvedený slovy: »můžeme upozorovat velice zvláštní protimluvy ve výpovědích stran sporu ohledně vyloučení potomstva«), což – zdá se – ne zcela jistě vyvozují otcové z přísného výsledku stran. Tak zde lze nalézt také: »To nepostačí k popření výpovědi žalobkyně, ovšem vezme-li se v potaz výpověď nežalujícího v přímo a jednoznačně vyjádřeném kontextu, bude se výpověď žalobkyně, často nejednoznačně žalobkyní zastávaná, prokazovat jako nemálo vrtkavá«, z čehož otevřeně vyplývá zpochybnění záležitosti předkládané jako domněnka nebo subjektivní mínění oproti tomu, co je s jistotou prokázáno. Tato vyhýbavost a odmítání jakéhokoli přísežného prohlášení nebo okolnosti či faktu, které by umožnily vhodnější a přesnější posouzení, usvědčují konečný závěr z nedostatečnosti a nevhodnosti pro vyhlášení nebo vyslovení pravdivého stavu věcí, což lze nalézt v dovozeních pro [manželské] pouto: »Výpovědi stran sporu jsou tedy neustálá střídání tvrzení a popírání a ani svědecké výpovědi nenapomohou vyjasnění záležitosti.«

Konečně pak otcové neopomínají vzít v potaz, že v dokladech obhajoby scházelo dostatečné vyšetřování, jež by bylo sto objasnit zda, a pokud ano, jak vynikají fakta nad tvrzeními stran a svědků.

13. Výpověď žalobkyně se objevuje zjevně v dokladu, kde mezi dalšími tvrdí: »(v době před uzavřením manželství) jsem necítila – tak praví – mateřský instinkt«; »měla jsem (tehdy) dobrou práci, kterou jsem nechtěla ani nemohla přerušit, a případné děti by byly způsobily v tomto ohledu problémy«; tudíž »byla jsem rozhodnuta – pokračuje – naprosto vyloučit ze svého manželství děti«;

»s tímto svým rozhodnutím jsem se netajila ani před svým snoubencem«, který »mi řekl, že pro něj je důležitější být se mnou než mít děti«; »před svatbou jsem řekla zpovědníkovi, že nechci děti; on mi řekl: „když už budete sezdáni, možná ti přijde časem také přání mít děti“... toto své rozhodnutí jsem zastávala až do svatby«.

V soudní výpovědi ze dne 19. října 1988 se prohlášení žalobkyně nese ve stejném tónu, opakuje předchozí a připojuje poznámky a odpovědi navazující a nepostrádající logiku: »Několik měsíců po našem prvním setkání se naše známost zaměřila směrem k manželství... mezi námi dvěma byl vynikající vztah«; »Alvaro má trochu sklony k pesimismu kvůli komplexu ze své tloušťky« a pro »obtíže s předsudky při setkání s blízkými«; »měl předsudky také ve vztahu k mé rodině a živil v sobě žárlivost vůči mé sestře«.

Ohledně vlastní povahy se Eva popisuje jako »společenská, velmi otevřená, duše společnosti«, avšak potvrzuje, že »nebyla otevřená ve vztazích k dětem... už jako malá holčička, když dostávala jako dárek panenky, nikdy je nebrala do náručí«; »niterně zamilovaná do Alvara jsem se k němu cítila přitahována«; »nikdy jsem v sobě vůči němu... neobjevila negativní postoje. Ani obezita ve mně nevybudila opačné pocity.« »Mezi námi byla... pevná citová pouta. Byly zde dokonce intimní vztahy. Naše doba zasnoubení... nikdy nebyla nijak přerušena.«

Ohledně úmyslu uzavřít manželství otevřeně prohlašuje: »...byli jsme zaměřeni na manželství, nikdy jsem nepochybovala o čistotě tohoto mého citu ani o Alvarově. Nikdo z nás dvou nikdy nevyslovil pochybnosti o kvalitě našeho vztahu.« »Otázku „manželství“ jsme zkoumali a probírali. Když jsme o tom spolu

mluvili... pro mě pojem „rodina“ znamenal žít spolu s ním a pokračovat v tom, co dělám... Alvaro odpovídal, že to má větší význam i pro něj a že mu postačí být se mnou. Proto v otázce dětí nebyly mezi námi rozpory.« A konečně žena dochází k subjektivnímu závěru ohledně svědomí: »Na každý pád jsme měli za to, že naše smýšlení... o manželství je katolické, protože jsme oba dva byli věřící a praktikující,« kdežto později odpověděla soudci na otázku (ohledně manželských povinností): »měla jsem je v úmyslu přijmout všechny, ovšem s výjimkou dětí,« i když »s vědomím, že tento můj vnitřní postoj vede k neplatnosti nebo přinejmenším k pochybnosti svátosti«, čímž se vrací k tomu, co svěřila svého času zpovědníkovi.

Dokládá také s dostatečnou upřímností: »Můj úmysl vdát se byl dán tím, abychom naše spojení legalizovali před církví a aby se tak stalo dovoleným to, co před manželstvím dovoleno nebylo. Také Alvaro byl se mnou stejného smýšlení.« Tím projevuje určité mylné svědomí, jaké není vzácné mezi současnou věřící mládeží, dlouho uváděnou v omyl takřečenými „sdělovacími prostředky“.

Z těchto závažných názorů vyplývají mylné naukové principy, zcela se protivící nařízením božského i přirozeného zákona, daným Stvořitelem lidskému stvoření. Manželství se totiž nepokládá za platné, jestliže nupturient – uzavírá-li manželství – ve své lásce vůči partnerovi vylučuje jedno nebo druhé dobro (dobro manželů nebo dobro potomstva) pozitivním volným úkonem simulace; o samotném nupturientovi nelze v takovém případě říci, že chová skutečnou „manželskou lásku“.

Jeví se tedy, že příčina nulity z důvodu vyloučení potomstva je předkládán jednoznačným způsobem ze strany simulující ženy: »Jak jsem už řekla... snoubenec (tedy v době

před svatbou) si byl vědom těchto mých zásad a... sdílel je. Proto jsem se vůbec nezabývala otázkou případného postrádání dětí a v tomto ohledu mezi námi dvěma nebyly žádné neshody.« »O svém odmítání potomstva mohu říci, že je vrozené; ve skutečnosti jsem v sobě nikdy nepocítovala mateřský instinkt.«

Svou výpověď žalobkyně soudci potvrzuje popisem »předmanželské přípravy«: »Neúčastnili jsme se předmanželských přípravných kurzů z různých důvodů, především kvůli našim zaměstnáním,« ovšem vyznává, že uskutečnili předmanželský pohovor s farářem: »Uvědomuji si, že jsem odpověděla, že nemám žádné obtíže s dětmi, ale ve svém nitru jsem si byla vědoma toho, že jsem neudělala nic chvályhodného. Tak jsem si nechala poradit od zpovědníka, jak jsem uvedla dříve.« »Byly ve mně zmatky, způsobené odmítáním potomstva. Přesto jsem si však z toho nedělala příliš velkou starost, protože toto odmítnutí dětí nebylo chtěno na základě mé úvahy, ale spíše vyplývalo z mého vrozeného instinktu, za něž jsem nebyla zodpovědná.«

Takto Eva odhaluje celé své nitro, jakkoli se sama pod tíhou špatného svědomí prohlašuje před soudcem za „vinnou“, nikoli „odpovědnou“, ovšem neopomíná dodat stran nezařadujícího muže: »Alvarův postoj během předmanželského pohovoru byl stejný jako můj« a »Alvaro s blížící se svatbou se mnou nikdy nemluvil o zmatcích ohledně uzavření manželství«. Stejně tak na jednu stranu otevřeně potvrzuje i dnes bez veškerého váhání, že měla úmysl vyloučit potomstvo, a opravuje předchozí tvrzení »případného přijetí dětí« s výhledem do budoucna; na druhou stranu neopomíná uvést soudci změněnou mužovu dispozici ke spolupráci v tomto případě, když sama upozorňuje soud: »Co se týče spoleh-

livosti mého manžela... ve vztahu k soudu, mám pochybnosti, jelikož zpočátku s P. B. nechtěl připustit, že během našeho manželského života užíval profylaktických pomůcek.«

Při výslechu soudcem prvního stupně dne 21. února 1989 žalobkyně rozhodně potvrzuje vše, co dosud vypověděla, jak ve věci předmanželských rozhovorů s Alvarem, tak ohledně manželských pohlavních vztahů, které, jak potvrzuje, se děly přerušovanou souloží nebo za jiných pečlivých opatření proti případnému zplození potomstva. Stálá sexuální praxe totiž byla – jak uvádí – v „neplodných“ dnech způsobem „volným“, v „plodných“ dnech „profylakticky“.

Tento nepřijatelný způsob sexuálního života byl veden za pomoci »bedlivější pozornosti... podle metody Ogino-Knaus«.

Velký význam má výpověď, v níž potvrzuje, že tato pevná zvrácená vůle vyloučit [potomstvo] trvala dlouho, po celou dobu soužití, a byla vždy uváděna do praxe. Proto když se měla vyjádřit k předloženým výpovědím nežalujícího, otevřeně na otázku soudce (»Přijímáte následující slova svého manžela: „vzal jsem si ji s úmyslem a s nadějí mít děti“?«) rozhořčena odpověděla: »Nepřijímám je, jelikož můj manžel věděl, že nechci děti.« K tomu připojuje notář poznámku: »Žalobkyně připojuje jako dodatek postřeh, že ji stojí mnoho prezentovat se před tímto soudem, morálně i ekonomicky, a její jediný úmysl je srovnat se s Bohem, tudíž neměla a nemá v úmyslu říkat nebo přísahat lež, jsouc si vědoma, že lží před Bohem by nechala věci tak, jak jsou.«

14. Naopak jako nemálo odlišná a protiřící si se jeví tvrzení nežalujícího v první a druhé výpovědi, dříve než ve vztahu k výpovědi žalobkyně změnil svůj postoj a vyjádřil se pod přísahou.

Dne 20. října 1988 totiž nejprve tvrdil: »Evinu smýšlení mohu pospat následovně: o radikálním odmítání potomstva jsem před svatbou od Evy nikdy neslyšel«; neopomenul však bezprostředně připojit, že o tom od ní slyšel, jelikož »dávala přednost adopci«; »po svatbě se odmítavý postoj k dětem stal radikálním«, což vysvětluje: »v prvních dobách manželského života jsem ještě neměl... jistě učitelské místo, byl jsem nakloněn tomu, odložit děti na později«.

Výpověď nežalujícího, jak vidno, pokračuje zmateným způsobem, jelikož v jedné výpovědi výslovně připisuje žalobkyni tvrzení, že děti sice odmítala, ovšem »nikoli radikálně«, podle jiné však »se odmítání potomstva stalo radikálním« (po svatbě) z důvodu nejistého zaměstnání – coby pomocný učitel – který tehdy získal. Proto »v prvních dobách soužití – uvádí – panovala mezi námi shoda v tom, že nebudeme mít děti, tudíž jsme užívali profylaktické prostředky«.

Nežalující však tvrdí, že po roce 1982, totiž když »získal definitivu«, přestal užívat antikoncepci a následovně se přímo sexuálně stýkal se ženou a podstoupil odborné vyšetření čili »analýzu stran... plodnosti«. Tak totiž podle své výpovědi potvrzuje, že ze strany ženy trvalo ono »radikální odmítnutí«, podle něhož »v žertu« připouštěl, že žalobkyně již v době před svatbou prohlašovala, »že před zplozením dětí dává přednost jejich adopci«, a v době trvání manželství stejným tónem získal odpověď »jestli chceš (dítě), udělám ti je« a »opakovala mi, že chci-li dítě, je na to připravena«.

Jelikož milostné hrátky s Evou neměly nikdy za následek těhotenství, předkládá muž – méně uvážlivý než žena – ve své otevřenosti své názory:

a) po absolvování »pozitivního vyšetření... stran mé plodnosti« pokračuje »jsem začal mít podezření, že všechno závisí na skutečnosti, že moje žena používala prostředky mně neznámé«, jako např. »metodu Ogino-Knaus« (tuto metodu však Alvaro naopak přímo popírá);

b) »začal jsem tedy váhat, zda si moje žena nevezala pilulku«, pročez takřka bez smyslu či bez špetky logiky pokračuje:

c) »bezpochyby mohu soudit, že moje žena postrádá mateřský pud«, čímž poskytl jasný závěr ve prospěch simulujícího k vymezení speciální příčiny simulace.

Žalující rovněž neopomíjí toto konečné vysvětlení:

d) »Musím poznamenat, že pro mou ženu by děti znamenaly překážku ve svobodě, o kterou usilovala, když se vdávala.« Tím se ovšem zcela potvrzuje předkládaný předmět nulity, když Alvaro, absolvent studia astronomie a v současnosti docent fyziky (sám se ovšem popisuje jako »osoba naivní, důvěřivá, bez podezření, snadno oklamatelná, náležitě úslužná a nenásilná«), takto rozvíjí své myšlenky a proti své vůli potvrzuje platnost ženi- na tvrzení.

Nadto záznam výpovědi nežalujícího na jiných místech uvádí:

– jako vysvětlení své důvěřivosti: »Maje na paměti Evina vyjádření před svatbou ve věci odmítnutí dětí, myslel jsem, že to bylo míněno v žertu, vzal jsem si ji s vůlí mít děti a s nadějí na ně.«

– »V den svatby... jako pozoruhodnou epizodu bych uvedl, že... když nám ukázali svatební dort, na němž byly figurky ženicha a nevěsty doplněny malými figurkami dvou dětí, Eva vykřikla: „chraň Pán Bůh!“ nebo něco takového, co už si přesně nepamatuju.«

– ohledně začátku manželského soužití: »zpočátku byl manželský život bolestný, protože jsem trpěl nedostatkem kontaktu se svou původní rodinou;« muž ovšem měl tehdy již 28 let; dodává pak ale: »nezaznamenal jsem žádnou obtíž kvůli vměšování z Eviny strany«;

- co do konce soužití: »Mezi námi nebyly nikdy žádné vážné a skutečné neshody, a to ani kvůli dětem. Vzpomínám si jen, že 21. 6. 1986 mi moje žena, sedíc mi na klíně, řekla: „Mezi námi dvěma už není láska a není tudíž důvod zůstat spolu.« »Byl jsem z toho velice udivený a zmatený, ale moje žena za několik minut zopakovala tutéž větu. Chtěl jsem ji přivést k rozumu... Naléhal jsem na ni... a odpověděl jsem, že jestli udělá jediný krok z tohoto domu pryč, už se nebude moci vrátit.«

V další výpovědi z 31. března 1989 si Alvaro ostře protiřečí se svým tvrzením, které uvedl v předchozí výpovědi před pouhými pěti měsíci: »Vzpomínám si, že na počátku našeho vztahu jsem Evě navrhl možnost mít v našem budoucím manželství dítě, a ona na to řekla, myslím, „to bych radši skočila z okna“ nebo něco na ten způsob, v čemž bylo jasně obsaženo jednoznačné odmítnutí potomstva. Na závěr... v tomto okamžiku mi připadá, že lze logicky říci, že toto odmítnutí bylo stále aktuální.«

15. Se zvláštní pozorností k těmto výkladům nechtějí otcové jednoznačně přijmout nebo odmítnout výroky svědků obou stran nebo je předběžně pokládat za nakloněné tomu, která strana je dala předvolat, po jednom přečtení jejich výpovědí; soudcové tudíž nechtějí jednoduše uzavřít, že výpovědi stran sporu jsou neustálá střídání tvrzení a popírání, a podobně odmítají tvrzení, že úsudky a výpovědi svědků nikterak nemohou napomoci většímu vyjasnění případu.

Při bedlivém prozkoumání dokumentů lze najít svědky, kteří se v době mimo podezření dozvěděli o odmítavém postoji žalobkyně k potomstvu. Lze k tomu dojít, excerpuje-li se z dokumentů to, co se přímo týká podstaty či jádra případu, a srovnáním nikoli s každým jednotlivým protiřečením jednotlivých svědků jedné či druhé strany sporu, nýbrž pouze toho, co se bezprostředně týká podstaty případu, a to s ohledem na uvedenou věrohodnost jednotlivých vypovídajících a stupeň poznání, který vykazují, tj. zda svého poznání nabyli z doslechu, osobně či z doslechu i osobně, zda v čase mimo podezření nebo v čase podezření, a to bez ohledu na to, z jakého důvodu či kým byli přizváni jako svědkové.

Mimo pochybnost jsou v dokladech přítomna mnohá svědectví nasvědčující tvrzení žalobkyně.

Na prvním místě je třeba podrobit zkoumání výpověď sestry žalobkyně a jejího manžela. Patrizia uvedla: »Když jsme (my sestry) žily doma, byly jsme si blízké; poté co se Eva vdala, jsme se sobě vzdálily«, pak co se týče hovorů o vyloučení potomstva (»nikdy jsem [o tom] s ním [Alvarem] nemluvila« a »do hloubky... jsme to se sestrou nikdy nerozebíraly«) jasně prohlásila: »Slyšela jsem od své matky, že se jí Eva svěřila, že je proti dětem.« To umožňuje svědkyni vyslovit názor: »Dětem, který jsem ze vztahu se sestrou nabyla, byl ten, že otázka „děti“ bylo něco, o co nejevila zájem,« či jako příklad: »Já jsem se vdala, abych měla děti, ona se vdala, aby je neměla,« jelikož Eva »se vdala, aby byla svobodná, protože si doma připadala utlačovaná,« a uvádí: »z rozhovorů a debat se sestrou jsem dospěla k názoru, že ve věci dětí je skutečně rozhodnutá.« Následně se však způsob výpo-

vědi svědkyně nemálo mění, když vypovídá: »V předvečer svatby byla ke mně sestra otevřená... svěřila se mi, že je velice zmatená... Pokoušela jsem se ji přesvědčit... a rozmlouvala jsem jí svatbu; stejně tak i můj manžel... « Krom toho zmiňuje: »Můj strýček, svatební svědek, odmítal podepsat svatební protokol, protože to pokládal za sporné manželství.«

Ve výpovědi sestřina manžela je uvedeno: »Moje žena i moje švagrová měly tu nejlepší výchovu«; »negativní vyjádření vůči manželství jsem neslyšel ani od jedné, ani od druhé«. Ovšem krátce poté uvádí: »O vyjádření proti dětem jsem z Alvarovy strany neslyšel; co se Evy týče... vyrostla pod ochranným pláštěm svého otce... vždycky ukazovala a ukazuje, že postrádá smysl pro mateřství; výroky proti mateřství... jsem měl příležitost slyšet opakovaně.« Přesto však dále vypovídá odlišně: »Je to všechno velice zmatené, jak z jeho, tak z její strany;« tato slova nelze posuzovat jako přímý protimluv, jako spíše způsob výpovědi některých svědků, kteří využívali přístřeší u této zvláštní rodiny a rozhodně nechtěli zamluvit rodinný sklon k vojenské disciplíně při výchově dcer.

Naproti tomu – ovšem se stejnou odpovědností – otec a matka žalobkyně v kratičkých vyjádřeních na otázky soudce bez jakéhokoli pokusu o křivou výpověď valnou měrou poskytují subjektivní výpovědi (z matčiny strany: »mohu říci, že má vyzrálou osobnost«; »[Alvaro] byl možná trochu nevyzrálý ve vztahu k životním potížím«). Jejich výpovědi si také zjevně neprotiřečí: »Zvláštní výměnu názorů na manželství jsme nikdy neměli ani s dcerou, ani s Alvarem.« »Moje dcera... mi nikdy nevyjádřila pochyby nebo zmatky. Ani Alvaro se mi nikdy nesvěřil.« Potvrzují: »(Eva) odmítala děti, protože ji málo přitahovalo mateř-

ství; byla velice připoutána k práci; nechtěla se dělit s ostatními o lásku, kterou si chránila pro manžela... To, co říkám o Evině odmítání dětí, vychází z rozhovorů... Vážnější rozhovory na téma dětí jsem s Alvarem nikdy neměla, protože on se vyjadřoval negativně, když na to přišla řeč, a říkal, že děti jsou problém a připravují člověka o svobodu... Moje dcera odmítala děti, protože ji málo přitahovalo mateřství... Evu... jsem nikdy neviděla hrát si s panenkami, ani jako malou holčičku... Připadalo mi, že ji děti nezajímají.«

Otec žalobkyně, spíše než matka, i když uvádí: »Byl jsem často mimo domov kvůli práci, proto jsem nemohl zblízka sledovat snoubenecký vztah těch dvou,« vypovídá o odmítavých postojích vůči dětem jak ze strany nežalujícího, tak ze strany Evy, jako např.: »Prokazovala malou náklonnost vůči dětem,« takže »v určitém okamžiku odešla z učitelského ústavu, aby se mohla zapsat na technickou školu, protože – jak říkala – se jí nezdálo, že by měla dost trpělivosti s dětmi.« Svědek také dodává: »Tón, se kterým dcera vedla rozhovor, umožňoval pochopit, že měla v úmyslu odmítnout děti natrvalo.«

Konečně tento svědek otevřeně stran spáchané částečné simulace doplňuje: »Po svatbě neměli děti, protože je oba dva odmítali.«

Svědka Francesco, nadřízený žalobkyně ve společnosti »U. s. r. o.«, Evin zvláštní přítel, prohlašuje: »Jediná věc, co mohu říci... je, že ti dva mladí byli pod silnou kontrolou ze strany svých rodin a jen vzácně se mohli sejít o samotě a vyměnit si názory... Nikdy jsem s nikým z těch dvou nemluvil o manželství a o úkolech, které zahrnuje... Co se Evy týče, mohu říci následující: ...vzpomínám si, že Eva v našich příležitostných hovorech před svatbou nevyjadřovala kategorické od-

mítnutí... Po svatbě... Eva vyjadřovala rezolutní a naprosté odmítnutí... vyjadřovala nadšení vůči svým synovcům a neteřím, ale jednoznačné odmítnutí případných vlastních dětí... Nikdy jsem od ní neslyšel vysvětlení, proč odmítá potomstvo, ale projevovala své smýšlení jako duševní stav... způsobem podstatně zakořeněným v její osobnosti.«

Evin strýc Octavio svým svědectvím potvrzuje výpovědi rodičů své neteře (podle nichž byla žena nežalujícího skleslá a už ne »příliš společenská, poté co poznala Alvara... kdežto předtím to bylo velice čilé děvče«) a uvádí dvě závažné okolnosti ve vztahu k ní:

a) samotnému děvčeti »před svatbou... když k nám byla pozvána na večeři« řekl, »že by dělala hloupost, když se vdávala«;

b) on sám pak »přítomen na svatbě jako Evin svědek« po zakončení obřadu nechtěl »připojit podpis na svatební protokol«, aby tak potvrdil »své neschválení – jak sám říká – tohoto manželství«.

Také Nadia Paola, manželka zmiňovaného svědka, podobným způsobem charakterizuje povahu a postoj žalobkyně stran jejího rozhodnutí a vůle odmítnout děti a mateřství.

Podle otců však mají malou hodnotu slova svědkyně toliko z doslechu, Nevoliny, která přiznává, že si ve své první a druhé výpovědi protiřečí, jakkoli uvádí určitou omluvu. Dále neposkytuje žádný platný důkazní materiál svědek Stefano, který zaokrouhleně uvádí: »Co se dětí týče, před svatbou jsem nikdy neměl příležitost k přímé nebo nepřímé výměně názorů... tudíž si vůbec nejsem vědom, jak o potomstvu smýšleli.«

Totéž lze říci o svědku Eugeniovi, který prohlašuje, že nežalující stranu poznal až roku 1981 ve škole, tedy v době po svatbě, a sám výslovně uvádí: »Ohledně Evy se nemohu vy-

jádrít, protože jsem ji znal příliš povrchně.«

Manželé Giuseppe a Daniela, »univerzitní profesor« a »výzkumná pracovnice« (spolužáci nežalujícího z univerzitních studií), uvedli tyto mimořádné okolnosti – on: »Zdálo se, že (Eva) coby modelka se spíše zajímá o tělo než o vlastní cíl manželství, a učinila odmítavé rozhodnutí ohledně dětí«, »tatínek byl armádním důstojníkem« a v rodině vyžadoval »velmi přísnou výchovu«; »Eva... povahy velmi introvertní a plaché... trpěla také určitými fixacemi ve vztahu k tělu, dietě«; »měl jsem jasné ponětí, že ti dva chtějí utvořit rodinu, ovšem rodinu, kterou by tvořili jen oni dva«; a uzavírá: »ohledně zplození dětí... Eva se otevřeně vyjadřovala, že je nechce«. Ona: »Eva mi připadala jako fixovaná na štíhlou linii«, »Eva nedělala tajnosti s tím, že od svého manžela nechce děti; můj dojem byl, že Eva nemá ráda děti, a to i z estetických důvodů«, »odmítnutí bylo naprosté« a »myslím, že mohu říci, že toto odmítnutí bylo jasné, protože jsem ho slyšela víckrát«.

Pozornosti soudního zkoumání také neuniklo svědectví matky nežalujícího, Clotilde, vdovy od 11. listopadu 1985, která vyjadřuje nemalý odpor vůči rodině žalobkyně a vůči samotné Evě. Svědkyně přesto, i když říká: »při jiných příležitostech jsem ani od syna, ani od Evy neslyšela vyjádření pro nebo proti dětem«, neopomíjí a) epizodu s moučníkem zvaným »svatební dort«, resp. odpověď žalobkyně (když jí kdosi blízký řekl: »na vršku dortu... za nějaký ten rok« už nebude figurka »párku«, ale »čápa«): »radši umřít než mít děti«; b) vlastní odpor vůči synově svatbě s Evou (»protože Evina babička mi řekla – jak sama uvádí – že u nich doma se hanebně používá antikoncepce«), ačkoli Alvarův otec se vyslovil ve prospěch svatby.

A tak krom protimluvů, nejednoznačných nebo sporných souvislostí, mínění a závěrů, které vypovídající poskytl, ani matka nežalujícího nemohla popřít úmysl nebo vůli odmítnout potomstvo u Evy před svatbou s ohledem na ona určitá fakta, která naopak žádný svědek, jakož ani samotný Alvaro nemohli opomenout, skrýt, zničit nebo vymazat ze záznamů. Naopak nežalující, jedinec »introvertní a s pocitem méněcennosti kvůli svému tělu... a velmi nestálé nálady«, zůstal sám jako zastánce názoru, že šlo o odmítnutí potomstva jen »na čas«.

16. Co se pak týče příčiny simulace, jeví se být vícečetná. Jak totiž sama žena vypovídá: »Motivy, které mě vedly k odmítnutí potomstva, mohou být dva: moje vrozená absence mateřského instinktu a na druhém místě nutnost pokračovat v mé práci;« důvod, který sama uvádí (»...práce by bránila narození a výchově dítěte«), jasně prokazuje, že simulující nupturientce schází pravá manželská láska, totiž taková lidská láska, která ženu spojuje s manželem a budoucím potomstvem, jehož zplození podle božského i přirozeného zákona v sobě zahrnuje cíle manželství Bohem Stvořitelem ustanoveného, Kristem Pánem mezi pokřtěnými k důstojnosti svátosti pozvednutého a pokřtěným nupturientem zákonně a platně uzavřeného (srv. kánon 1055, § 1).

Žena tedy zcela postrádala manželskou lásku a užívala manželství pouze jako pseudoetickou a společenskou zástěrku, navenek v citové podobě, s úmyslem dosáhnout naprosté svobody od otcovské rodiny a ode všech pravidel mravního života, jakož i zachovat si dlouho svou fyzickou či tělesnou krásu.

Proto přizvaní soudcové mohli dospět k závěru: »Žalobkyně ospravedlňuje své před-

manželské rozhodnutí... třemi klíčovými motivy: nedostatek mateřského instinktu – obava ze ztráty výnosného zaměstnání – přátelství s mladší sestrou, které odčerpávalo její city a pozornost,« krom »dalších tří motivů: obava ze ztráty svobody získané manželstvím – touha odejít z rodinného prostředí, poněkud utiskujícího – vlastní egoismus« (rozsudek, č. 3).

17. Ačkoli v tomto případě není vždy snadné rozlišit pravdu od nepravdy, jednak nako-lik se nežalující muž jeví při soudních výpovědích jako velmi nejistý, jednak vyšetřující soudce zůstal u všeobecných výpovědí stran i svědků a neučinil dost proto, aby řádně vyšetřil všechny soudní výpovědi (které se pokládaly za přílišný důraz na tvrzení a popírání), přesto se příčiny tohoto vyloučení potomstva ukazují jako dobře potvrzené a prokázané v mnoha svědectvích, jak bylo zeširoka bezprostředně předloženo výše.

Krom toho oba manželé před soudem vyznali v podstatě totéž stran negativní vůle ženy vůči dětem.

I když nechybějí nejasnosti ve svědectvích předložených v tomto případě, vyplývají spíše ze syntetického notářského zápisu než ze způsobu výpovědi svědků. Co se týče tvrzení svědkyně Nevoliny, která prohlašuje a poté bere zpět – za použití týchž argumentů – svou výpověď ohledně negativního posto-

je žalobkyně k potomstvu, nepřináší nic nového ve vztahu k jiným svědectvím předloženým v tomto případě.

Nakonec je třeba poznamenat, že manželé při pohlavních stycích užívali antikoncepčních prostředků, které sami soudu popsali (jakožto »profylaxe – výplachy – metoda Ogino-Knaus atd.«); z tohoto důvodu lze říci, že se u ženy nevyskytlo žádné podezření z těhotenství v celé době vztahu, a to nejen před svatbou, ale i v manželském životě, přičemž žalobkyně se až dosud prohlašuje za mající pevný úmysl simulace.

18. Po zvážení všech náležitostí po právní i faktické stránce my, níže podepsaní soudcové, rozhodujeme: *Potvrzuje se, neboli v daném případě se jedná o nulitní manželství pro vyloučení dobra potomstva ze strany žalobkyně, přičemž se jí zakazuje uzavřít nové manželství.*

V Římě, v sídle tribunálu Římské roty, dne 4. července 1995

Hygino Ragni, *soudce-zpravodaj*

Bernard de Lanversin

Elias Jarawan

Případ byl postoupen nižšímu tribunálu, rozsudek dosud nebyl vyneseno.

Str. 449–466

Překlad Zdeněk Drštka

Poznámky

¹ Podle českého překladu CIC.

² Originál zde má rok 1990, což je evidentní nesmysl s ohledem na následující časové údaje.

³ Podle italského vydání.